

TIMOTHÉE PICARDIGA AIX-EN-PROVENCE'I FESTIVALIST, SAARIAHO OOPERI „INNOCENCE” JA WAGNERI „TRISTANI JA ISOLDE” LAVASTUSTEST

Aix-en-Provence'i festivali dramaturg Timothée Picard.

Foto: Maximilien Hondermarck, forumopera.com

*Aix-en-Provence'i festivali kunstilise programmi valikuid ja otsuseid ei tee festivali kunstiline juht Pierre Audi üksi; tal on abiks dramaturg **Timothée Picard**, kelle vastutuse haare on lai, alates kunstilistest soovitudest kuni kunstilise kvaliteedi tagamiseni kõigis festivali loomingulistest tegevustes.*

Milles seisneb dramaturgi töö Aix-en-Provence'i festivali loomingulises meeskonnas?

Mina vastutan Aix-en-Provence'i festivali kolme tegevussuuna eest. Esiteks olen ma festivali direktori Pierre Audi kunstiline nõustaja, minu fookuses on programmi kui terviku koostamine ja

lavastuste valik. Pean otsima ka esinejaid, kes kannaksid edasi lavastuse kontseptsiooni. Teiseks jälgin ja nõustan ma festivali kõigi osakondade tööd. Meie organisatsioon on väike, selle festivali heaks töötavad aastaringselt minu viihteist kolleegi. Mul peab jaguma silma festivali kõigile tegevussuundadele. Kolmas osa minu tööst on klassikalisem – ma pean üle vaatama kõik festivaliga seotud avalikkusesse jõudvad kirjallikud ja suulised tekstid. Näiteks festivali ajal toimuvate sündmuste tutvustused, etenduse-eelsed vestlused, esinejatega kohtumised, niisamuti kõigi produktioonide dramaturgilised ülevaated, et olla veendunud, et kõik on paigas ja et sündmuste omavaheline kontseptuaalne seotus on hästi välja toodud.

Millised on teie muljed Kaija Saariaho ooperist „Innocence”, mille maailmaesiettekannet toimub nüüd, planeeritust aasta hiljem?

Selle teose lavastusprotsess on olnud väga keeruline. Ooper pidi esietenduma 2020. aastal, kuid festival jäi puhkenud COVID-19 pandeemia tõttu ära. Tegime möödunud aastal proove kuni peaproovini ja siis pidime kogu protsessi katkestama.

Ooperi libreto on suurepärase ja partituurimelne. See on Kaija Saariaho meistriteos, mille komponeerimine ei olnud ka temale kerge, sest selles on kolmteist tegelast ja kõigil neil on enam-vähem võrdne roll. Peale selle on ooperis eri maade õpilaste rollid, mida lauldakse ka vastavates keeltes, seega kõlab laval üheksa keelt. Ja lisaks on veel väga mõjuv, pärimusmuusika esituse võtteid kasutav roll, mida esitab noor soome pärimusmuusik Vilma Jäält. Simon Stone on selle loo erakordselt hästi lavastanud.

Tegemist on nüüdisdraamaga, kuid samas on see ka nagu vanakreeka tragöödia. Ka koori kasutus on nagu vanakreeka tragöödias: koor asub lava taga, kuid laulab peaaegu kogu aeg, olles mõnikord dramaatilises rollis ja kõlades mõnikord nagu instrument, mis sulandub orkestrisse. Koor on lavastuse neljateistkümmes tegelane.

Mis on Aix-en-Provence'i festivalis eriline võrreldes teiste suviste ooperiteatri festivalidega Euroopas?

Aix-en-Provence'i festivalil on väga oluline roll nüüdismuusika tutvustamisel. Praegusele festivali juhile Pierre Audile ja ka tema eelkäijatele on olnud väga tähtis, et igal aastal toimuks ühe uue ooperi maailmaesiettekannet. Tänavu toimub kaks maailmaesiettekannet ja planeeritud oli lausa kolm. Saariaho „Innocence'i” kõrval tuleb maailmaesiettekandele Samir Odeh-Tamimi Lähis-Ida tragöödiat käsitlev ooper „The Arab Apocalypse”.

Festivali tervikprogrammil on seosed ooperiesiettekannetega: festival portreteerib kahte muusikut, viiuldajat Patricia Kopachinskayat ja heliloojat Kaija Saariahot. Saariaho muusika kõlab festivali kolmel õhtul. Lisaks ooperile jõuab publikuni ka Saariaho kammer- ja sümfooniline muusika Londoni Sümfooniaorkestri esituses. Üks õhtu on pühendatud ka Kanada dirigendile ja sopranile Barbara Hanniganile, kavas Olivier Messiaeni, Henri Duparci ja Pascal Dusapini looming, solistina teeb kaasa Patricia Kopachinskaya.

Erinevad ajastud ja esteetikad on festivalil tasakaalus. Igal aastal tuleb ettekandele ka üks Mozarti ooper, sest Aix-en-Provence on 18. sajandi linn ja Mozarti muusika on festivali DNA

juba alates 1948. aastast, mil siin lavastati „Così fan tutte”. Igal aastal kõlab siin vähemalt üks barokkteos ja kavas on ka 19. sajandi ooperid; tänavu olid nendeks näiteks Wagneri „Tristan ja Isolde” ning Verdi „Falstaff”.

Väga huvitav oli vaadata kõrvuti Saariaho ooperit „Innocence” ja Wagneri „Tristanit ja Isoldet”, mille lavastus filmirežissööri taustaga Simon Stone. Simon Stone lähtub lavastuses küsimusest, missugune võiks olla mütooloogiliste karakterite saatus tänapäeval. Milline võiks olla Tristani ja Isolde lugu tänapäeval, millist elu nad elaksid praeguses maailmas. Oma produktsioonides esitab Stone alati just selliseid küsimusi. Ma arvan, et Stone küsib oma „Tristani ja Isolde” lavastuses: milline on tänapäeva mõistes suur ja kirglik armastus? Mis on romantika? Kuidas kannatatakse armastuse nimel? Võiks arvata, et tänapäeva maailmas on armastus surnud, sest meie suhted on muutunud ja me kohtume inimestega pigem internetis. Kuid sellegipoolest ikkame me ikka romantikat ja unistame kõikehaaravast, suurest ja elu lõpuni kestvast armastusest. Selles loos on nostalgiat ja leina, igatsust tõelise armastuse ja romantika järele. Stone’i lavastus ei ole sõna-sõnalt see lugu, mille on kirjutanud Wagner. See on lugu keskealisest naisest, kes avastab, et tema abikaasal on romaan noore naiseaga. Loo keskmes on fantaasia, kuidas taasavastada kaotatud kirge. Isolde usub oma fantaasias, et Marke armastab teda, kuid lõpuks on ta hüljanud nii Tristani kui Marke ja lahkub, sest kummagi mehe armastus ei osutu selliseks, nagu ta vajab. Lavastuse lõpp annab märku Isolde ümbersünnist uueks naiseks. See on ühe

naise lugu meie kaasaegses võtmes, kolmes väga tänapäevases lavastuslikus lahenduses: tänapäeva korteris, arhitektuuribüroos ja metroorongis. Selles vastanduvad müüt, idealism ja meie igapäevaelu. Lavastuse kolmas vaatus on provokatiivne juba üksnes oma tegevuspaiga tõttu metroorongis, kus on hulgaliselt reisijaid, kuid Tristan on nende seas ometi nii füüsiliselt kui hingeliselt üksi. Tema ümber on küll inimesed, aga need ei näe teda. Kõik see peegeldab distantseerumist ja sügavat üksindust meie ühiskonnas.

Missugune on Aix-en-Provence’i festivali noore publiku programm?

Peame noorte teadlikku kaasamist festivali tegevustesse väga oluliseks. See tähendab aastaringset tööd, meil on partnerlussuhted koolide ja ülikoolidega. Festival jagab koolidele infot, toimuvad spetsiaalsed kohtumised, näiteks muusikutega. Noored käivad ka proovides. Ehkki Prantsusmaa muusikahariduse süsteemi ei saa lugeda väga heaks, tegeldakse noore publikuga üle kogu Prantsusmaa väga aktiivselt. Ma tean, et „Innocence” avaldas noortele väga suurt muljet. See on nüüdisaegse helikeelega muusika, samas ei ole seda eriti keeruline kuulata. Lugu on väga võimas ja sisuliselt mõistetav. Libreto on mõnes mõttes nagu triller. Noorte jaoks on koolitulistamise teema palju arusaadavam kui näiteks *opera buffa* olemus. Oleme õnnelikud, et saame tänapäevase ja aktuaalse teemaga ooperi vahendusel nii hästi kõnelda ka nooremat põlvkonda.

Vestelnud MADLI-LIIS PARTS